C/2024/1570

5.3.2024.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Uloga mladih u ruralnom razvoju”

(samoinicijativno mišljenje)

(C/2024/1570)

Izvjestiteljica: **Nicoletta MERLO**

Odluka Plenarne skupštine:	25.1.2023.
Pravna osnova:	pravilo 52. stavak 2. Poslovnika
	(samoinicijativno mišljenje)
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i okoliš
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	22.11.2023.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	14.12.2023.
Plenarno zasjedanje br.:	583
Rezultat glasanja	
(za/protiv/suzdržani):	193/0/1

1. Zaključci i preporuke

1.1. Za izgradnju bolje budućnosti za sve, Europi su potrebni vizija, predanost i sudjelovanje mladih. Ruralna područja imaju ključnu ulogu u gospodarskoj i socijalnoj koheziji. Ključno je osigurati jednako postupanje prema mladima u ruralnim i urbanim sredinama i njihovo potpuno sudjelovanje.

1.2. Potrebno je izraditi sveobuhvatne alate za prikupljanje detaljnih podataka o stanovništvu, uključenosti zajednice i potrebama mladih u ruralnim područjima. Ulaganja u istraživanje i analizu raščlanjenih podataka ključna su za provedbu ciljanih ulaganja, politika i usluga. U tom smislu Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) pozdravlja pokretanje Ruralnog opservatorija i podržava stavljanje naglaska na prikupljanje podataka usmjerenih na mlade i razmjenu dobrih praksi.

1.3. EGSO naglašava da je za osiguravanje dugotrajne provedbe politika EU-a koje ostvaruju rezultate važno usvojiti cjelovite i međusektorske pristupe koji uključuju procjenu učinka na ruralna područja i ocjenu učinka EU-a iz perspektive mladih.

1.4. Kako bi ruralna područja postala privlačnija mladima, nužna je dostupnost i pristupačnost javnih i komercijalnih usluga i usluga za mlade, kvalitetnog zapošljavanja i obrazovanja, digitalne i fizičke infrastrukture, javnog prijevoza, slobodnih aktivnosti i klubova za mlade.

1.5. Inicijative kao što su pakt za ruralna područja ([1]) i mjere usmjerene na mlade (uključujući obrazovanje, osposobljavanje, sport i volontiranje), programi EU-a kao što su Erasmus+, Europske snage solidarnosti ([2]), LEADER/CLLD ([3]) (lokalni razvoj pod vodstvom zajednice) i inicijative i projekti pod vodstvom mladih imaju ključnu ulogu u osnaživanju mladih i jačanju njihova sudjelovanja u ruralnom razvoju.

1.6. EGSO smatra da je od presudne važnosti promicati participativne metode generacijske obnove, kao i uključiviji, višedionički model upravljanja, uz uključivanje organizacija mladih, organiziranog civilnog društva i oblikovatelja politika te prepoznavanje novih načina na koje mladi sudjeluju putem tehnologije i društvenih medija.

([1]) https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/rural-pact_en.
([2]) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_5402.
([3]) https://ec.europa.eu/enrd/leader-clld_en.html.

1.7. Kako bi se u ruralnim područjima poticalo održivo gospodarstvo, EGSO smatra da je ključno osigurati kvalitetna radna mjesta sa stabilnim i konkurentnim ugovorima, odgovarajućom socijalnom zaštitom i potporom poduzetništvu. Posebnu pozornost trebalo bi posvećivati mladima koji nisu zaposleni, ne obrazuju se i ne osposobljavaju, ženama, osobama s invaliditetom, ranjivim pojedincima i marginaliziranim zajednicama. Kako bi se potaknulo pošteno tržišno natjecanje, poštovala prava radnika i uspostavili ravnopravni uvjeti, EGSO smatra da je potrebno poboljšati i ojačati kolektivno pregovaranje, ojačati socijalni dijalog i osigurati primjenu mehanizma socijalne uvjetovanosti.

1.8. Od presudne je važnosti mladim ruralnim poduzetnicima olakšati pristup zemljištu i kreditima i podupirati kratke lance opskrbe kako bi se poticali održivo gospodarstvo i održivi razvoj u ruralnim zajednicama. Smatramo da je važno mladima osigurati poljoprivredno zemljište koje je trenutno neobrađeno i stvoriti banku zemljišta za mlade poljoprivrednike koji ga žele obrađivati. Mladi ljudi će zahvaljujući zakupu moći uspješno proizvoditi na zemljištu koje je trenutno napušteno.

1.9. Osposobljavanje i obrazovanje na svim razinama imaju ključnu ulogu u promicanju ruralnog razvoja. Trebalo bi usvojiti transformativni pristup, uzimajući u obzir lokalne okolnosti i potrebe zajednice. Organizirano civilno društvo može imati ključnu ulogu i trebalo bi biti uključeno u planiranje i provedbu tih modela. Osim toga, smatramo da je važno da mladi kroz obrazovanje steknu znanje o poljoprivredno-prehrambenom sektoru kako bi se približili ruralnom svijetu, kako bi im se objasnili osnovni koncepti prehrane i kako bi se naglasila važna uloga proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom lancu. Za to je ključno da se u školske programe uvedu predmeti o poljoprivredi i prehrani.

1.10. EGSO naglašava da se tijekom Europske godine vještina, ali i nakon nje treba usredotočiti na vještine potrebne za upravljanje zelenom tranzicijom i provedbu mjera održivog razvoja.

1.11. EGSO ističe ulogu europskih ruralnih sveučilišta i decentraliziranih javnih službi u pružanju obrazovanja, osposobljavanja, profesionalnog usmjeravanja i smjernica prilagođenih posebnim potrebama ruralnih zajednica. U tom bi pogledu moglo biti korisno uključiti i organizacije civilnog društva i poboljšati razvoj neformalnog obrazovanja.

2. **Mladi kao ključna vrijednost za ruralna područja**

2.1. Za izgradnju bolje, održive, uključive i digitalne budućnosti Europi su potrebni vizija, predanost i sudjelovanje svih mladih, bez obzira na to žive li u ruralnim ili urbanim područjima ([4]). Trenutačne krize, kao što su klimatske promjene, gubitak biološke raznolikosti, nedavna pandemija i rat u Ukrajini, iznose na vidjelo krhkost našeg postojećeg sustava i hitnu potrebu za promjenom paradigme prema uzajamnom poštovanju i razumijevanju ([5]). U tom kontekstu načelo da nijedno područje i nijedan pojedinac ne smiju biti zapostavljeni mora konačno postati stvarnost.

2.2. Cilj je dugoročne vizije EU-a za ruralna područja ([6]) do 2040. stvoriti jača, povezana, otporna i prosperitetna ruralna područja. Međutim, unatoč tome što je 2021. gotovo trećina stanovništva EU-a (137 milijuna ljudi) živjela u ruralnim područjima ([7]), i dalje postoje znatne razlike između ruralnih i urbanih područja. Stoga je u ruralnim i urbanim sredinama ključno osigurati jednako postupanje prema mladima i njihovo potpuno sudjelovanje te ojačati veze između ruralnih i urbanih područja ([8]) u svim državama članicama. Ruralna područja imaju ključnu ulogu u gospodarskoj i socijalnoj koheziji, uključujući održivu proizvodnju hrane, no suočavaju se s problemom depopulacije, osobito zbog odlaska velikog broja mladih ([9]).

2.3. Strategija EU-a za mlade za razdoblje 2019. – 2027. ([10]) služi kao okvir za europsku suradnju u području politika za mlade. Cilj joj je promicati sudjelovanje mladih u demokratskom životu i osigurati njihovo aktivno sudjelovanje u društvu. Strategija je usmjerena na tri temeljna područja (mobilizacija, povezivanje i osnaživanje mladih) i obuhvaća 11 posebnih europskih ciljeva za mlade.

2.4. Cilj za mlade br. 6 „Korak naprijed za mlade u ruralnim područjima” usmjeren je na postizanje nekoliko ciljeva:

([4]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Ususret sveobuhvatnoj strategiji za održiv urbani i ruralni razvoj” (samoinicijativno mišljenje) (SL C 105, 4.3.2022., str. 49.).
([5]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Održivo gospodarstvo kakvo trebamo” (samoinicijativno mišljenje) (SL C 106, 31.3.2020., str. 1.).
([6]) COM(2021) 345.
([7]) *Urban-rural Europe – introduction* (Urbana i ruralna Europa – uvod), Eurostat (https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural_Europe_-_introduction#Area_and_population).
([8]) https://www.iied.org/rural-urban-linkages.
([9]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora: Dugoročna vizija za ruralna područja EU-a (SL C 290, 29.7.2022., str. 137.).
([10]) https://youth.europa.eu/strategy_en.

— osigurati odgovarajuću infrastrukturu, uključujući pružanje javnih usluga, podatkovne povezivosti i mogućnosti stanovanja za mlade u ruralnim područjima;

— stvoriti održiva i visokokvalitetna radna mjesta dostupna mladima u ruralnim područjima;

— promicati decentralizaciju aktivnosti koje uključuju mlade kako bi ih se osnažilo u pružanju doprinosa lokalnim zajednicama;

— aktivno uključiti mlade iz ruralnih područja u postupke donošenja odluka;

— osigurati jednak pristup visokokvalitetnom obrazovanju, mentorstvu i osposobljavanju za mlade u ruralnim područjima; i

— stvoriti pozitivnu sliku ruralnih područja te očuvati i promicati ruralne tradicije.

2.5. Mladi iz ruralnih područja važna su vrijednost i donose ideje, inspiraciju i energiju kako bi ruralna područja postala jača, povezanija, otpornija i prosperitetnija. Njihova kreativnost i entuzijazam omogućuju im da aktivno sudjeluju u ruralnim zajednicama i pokreću nove gospodarske djelatnosti koje dovode do otvaranja radnih mjesta na lokalnoj razini.

2.6. Budući da je prepoznata ključna uloga mladih u ruralnom razvoju, važno je imati sveobuhvatne alate za prikupljanje detaljnih podataka o stanovništvu, uključenosti zajednice i potrebama mladih u ruralnim područjima. Ulaganja u istraživanje i analize raščlanjenih podataka (uzimajući u obzir čimbenike kao što su spol, obrazovne kvalifikacije, nacionalnost, moguće ranjivosti itd.) ključna su za provedbu ciljanih ulaganja, politika i usluga kojima se zadovoljavaju posebne potrebe proučavanih područja. U tom smislu EGSO pozdravlja činjenicu da je Europska komisija osnovala Ruralni opservatorij ([11]) i podržava stavljanje naglaska na prikupljanje podataka usmjerenih na mlade.

2.7. Poticanje razmjene dobre prakse ključno je za razvoj djelotvornih politika kojima se povećava potencijal ruralnih područja i njihova privlačnost mladima. Razmjena iskustava i upotreba europskih resursa mogu pridonijeti postizanju tih ciljeva te osigurati da ruralna područja postanu uspješna okruženja za mlade. Od velike je važnosti prepoznati i promicati poljoprivredno-prehrambeni sektor kao izvor privlačnih mogućnosti za mlade u ruralnim područjima.

2.8. U svim službama Europske komisije ključno je usvojiti cjelovite pristupe koji uključuju procjenu učinka na ruralna područja ([12]) i ocjenu učinka EU-a iz perspektive mladih ([13]). Takvi će pristupi zajamčiti dugotrajnu i učinkovitu provedbu politika EU-a, smanjiti nejednakosti i uzeti u obzir potrebe sadašnjih i budućih generacija u ruralnim i urbanim područjima. U tom je kontekstu potrebno osigurati snažnu vezu između ruralnih i urbanih područja.

3. **Kako ruralna područja učiniti privlačnima mladima**

3.1. U Zaključcima Vijeća o pružanju većih mogućnosti za mlade u ruralnim i udaljenim područjima ([14]) od 26. svibnja 2020. napominje se da stanovništvo EU-a stari, posebice u ruralnim, udaljenim i otočnim područjima, i da je potrebno poboljšati raspoloživost i pristupačnost javnih i komercijalnih usluga, kvalitetnih radnih mjesta i obrazovanja, digitalne i fizičke infrastrukture, javnog prijevoza i slobodnih aktivnosti.

3.2. U tim se zaključcima države članice pozivaju da promiču pristupe za smanjenje nejednakosti između ruralnih i udaljenih područja s jedne i urbanih područja s druge strane i razviju međusektorske mjere u kojima se ogledaju mišljenja i perspektive mladih u tim područjima. To obuhvaća promicanje poduzetništva i raznolikih mogućnosti zapošljavanja u poljoprivredi i drugim gospodarskim djelatnostima, kao i u socijalnoj ekonomiji i zadrugama. Države članice pozivaju se i da uključe mlade u život lokalne zajednice s pomoću raznih alata za aktivno građanstvo i usluga namijenjenih mladima i da potiču sinergije među programima i inicijativama EU-a kao što su LEADER/CLLD, Erasmus+, Europske snage solidarnosti, Europski socijalni fond i Garancija za mlade.

3.3. Unatoč napretku u nekim državama članicama ruralna područja i dalje imaju poteškoća s privlačenjem mladih, uglavnom zbog nedostatka odgovarajućih usluga, cjenovno pristupačnog stanovanja, kvalitetnih radnih mjesta i prepreka osobnom i profesionalnom razvoju. Urbanim i periurbanim područjima često se daje prednost pred ruralnim područjima.

([11]) https://observatory.rural-vision.europa.eu/.
([12]) https://rural-vision.europa.eu/action-plan/cross-cutting/rural-proofing_en.
([13]) https://www.youthforum.org/topics/eu-youth-test.
([14]) SL C 193, 9.6.2020., str. 3.

3.4. Provedbom prijedloga navedenih u ovim zaključcima povećala bi se privlačnost ruralnih i udaljenih područja među mladima jer bi njihova djelotvorna primjena sigurno dovela do povećanja mogućnosti za mlade u ruralnim područjima.

3.5. Konkretno, potrebno je:

— promicati međusektorske pristupe pri razvoju politika za mlade i strategija za smanjenje nejednakosti između ruralnih i udaljenih područja i urbanih područja;

— osnažiti mlade u ruralnim zajednicama s pomoću participativnih modela, uključivanjem organizacija mladih i organiziranog civilnog društva te provedbom ocjene učinka EU-a iz perspektive mladih;

— osigurati da države članice i programi EU-a podupiru, financiraju i daju prednost službama za mlade i klubovima za mlade, posebno onima koje vode volonterske organizacije u udaljenim područjima;

— osigurati odgovarajuće prostore za okupljanje (uključujući sportske i rekreacijske objekte) za mlade i organizacije mladih, s posebnim naglaskom na ranjive osobe ili osobe s invaliditetom;

— poboljšati mogućnosti putovanja između ruralnih i urbanih područja ulaganjem u infrastrukturu i održivu mobilnost, uključujući usluge lokalnog javnog prijevoza, koje bi trebalo promicati i poticati;

— ulagati u informatičku infrastrukturu i brze širokopojasne veze kako bi se osigurala povezivost i pristup digitalnim resursima;

— ciljanim mjerama za najam ili kupnju kuća podupirati mlade koji se namjeravaju vratiti u ruralna područja, a poreznim olakšicama poticati obnovu napuštenih kuća i zemljišta;

— pružati financijsku potporu mladima za pristup zemljištu; i

— osigurati odgovarajuće strukture socijalnog dijaloga kako bi se ojačali odnosi između radnika i poslodavaca i osigurali pristojni radni uvjeti za sve.

3.6. Jedan od ključnih izazova u poljoprivrednom sektoru odnosi se na dobnu demografiju poljoprivrednika. Zabrinjavajuće je da je samo svaki deseti poljoprivrednik mlađi od 40 godina. Situacija je još više zabrinjavajuća kad je riječ o ženama, pri čemu se samo jedna od 20 poljoprivrednica nalazi u toj dobnoj skupini. Godine 2020. oko 6,5 % upravitelja poljoprivrednih gospodarstava u EU-u bilo je mlađe od 35 godina. Pristup financiranju, zemljištu, kapitalu i znanju posebno zabrinjava mnoge mlade koji razmatraju mogućnost rada u poljoprivredi ([15]). Rješavanje tih ključnih pitanja, kao i uklanjanje generacijskog i rodnog jaza, od presudne je važnosti za održivost i uključivost poljoprivredne industrije u budućnosti.

3.7. Nova Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) državama članicama nudi rješenja za potporu generacijskoj obnovi i rodnoj ravnopravnosti, uključujući veću potporu za mlade poljoprivrednike. Države članice dužne su potrošiti najmanje 3 % izravnih plaćanja za potporu mladim poljoprivrednicima. Ukupno 8,5 milijardi EUR javnih rashoda namijenjeno je za pomoć mladim poljoprivrednicima tijekom prvih godina kad osnivaju poslovanje ili djelatnost, ulažu u njih i održavaju ih. Cilj je tih strategija pomoći da u razdoblju 2023. – 2027. oko 380 000 novih mladih poljoprivrednika pokrene poslovnu djelatnost ([16]). Potrebno je osigurati pomno praćenje tih mjera, a usto je važno postići i pravedne cijene u proizvodnji i gospodarsku održivost kako bi se osigurala održivost nastalih projekata. Ako ruralni svijet ne bude uspješan i plodonosan, neće biti privlačan za mlade.

3.8. Mreža ZPP-a i Ruralni opservatorij trebali bi pratiti ne samo ostvarivanje cilja od 380 000 novih poljoprivrednika nego i stvaranje drugih mogućnosti zapošljavanja te istodobno otkrivati prepreke, promicati rješenja za međugeneracijsku tranziciju i razmjenjivati poljoprivredne i druge poslovne modele, uključujući i one u području socijalne ekonomije i zadruga.

([15]) Regionalni godišnjak Eurostata 2023.
([16]) ZPP 2023. – 2027.: Mladi poljoprivrednici, Europska komisija.

3.9. Osim poljoprivrednih politika i fondova, ključno je usvojiti snažan međusektorski politički pristup kojim se u obzir uzima generacijska obnova. Taj će pristup pomoći u uklanjanju razlika između ruralnih područja i gradova. Na primjer, kako bi ruralna područja postala jednako privlačna kao i urbana područja u smislu mogućnosti i kvalitete života, potrebno je ulagati u stanovanje i mjesta za okupljanje. Pandemija bolesti COVID-19 i posljedični porast rada na daljinu potaknuli su mnoge ljude da presele u ruralna područja. Nažalost, digitalni jaz i nedovoljna infrastruktura u tim regijama i dalje su veliki izazovi te utječu na telekomunikacijske mreže i otežavaju pristup uslugama.

3.10. Inicijative kojima se promiču angažman zajednice, očuvanje kulture i međugeneracijski dijalog mogu doprinijeti općoj dobrobiti i identitetu mladih u ruralnim područjima. Te inicijative imaju ključnu ulogu u oblikovanju kulturne strukture područja u kojima je izrazito prisutna religija, a crkve služe kao prostori za okupljanje zajednice, i u kojima su aktivne udruge civilnog društva.

3.11. Znatne prijetnje europskim zemljama predstavljaju i dezertifikacija, suše i poplave ([17]). Situaciju dodatno pogoršavaju klimatske promjene, erozija tla, neodrživo upravljanje vodama i neodržive prakse upotrebe zemljišta. Studije pokazuju da opasnost od dezertifikacije posebno prijeti velikim dijelovima Španjolske, južne Italije, jugoistočne Europe i delte Dunava. Ako se ništa ne poduzme, do kraja bi stoljeća ugroženo moglo biti otprilike 11 % europskog teritorija. Taj zabrinjavajući trend mogao bi ugroziti poljoprivrednu i stočarsku proizvodnju, što bi dovelo do napuštanja poljoprivrede i povećane ranjivosti. Potrebno je hitno djelovati kako bi se ublažili učinci klimatskih promjena i provele prakse održivog upravljanja zemljištem u cilju zaštite europske poljoprivrede ([18]). Povezivanjem tih nastojanja s međugeneracijskom obnovom osigurat će se aktivno sudjelovanje mladih u održivim poljoprivrednim praksama i poticati osjećaj klimatske pravde, čime će se osigurati uravnotežena i održiva budućnost ruralnih područja.

3.12. Za dugoročnu otpornost ruralnih područja potrebna je međugeneracijska suradnja koja se temelji na uzajamnom poštovanju i potpori. Uz ruralni Erasmus+ i druge inicijative za osnaživanje trebalo bi uspostaviti posebne politike mentorstva. Osim toga, potrebno je više ulaganja u naukovanja, ne samo u području poljoprivrede i šumarstva, nego i u drugo ruralno obrtništvo, kulturno i poslovno osposobljavanje kako bi se osigurao kvalitetan prijenos vještina i znanja. Uvrštavanje posebnih programa podučavanja za mlade koji žive u urbanim područjima u nastavne planove i druge edukativne sadržaje bilo bi važno za njihovo upoznavanje s ruralnim područjima i poljoprivrednim aktivnostima.

3.13. Problemi s mentalnim zdravljem poljoprivrednika i nedostatak slobodnog vremena dodatni su izazovi za socijalnu i gospodarsku održivost ruralnih područja, koje valja svladavati. Iskustva kao što je projekt Farmwell ([19]) potrebno je na odgovarajući način promicati, podupirati i širiti.

3.14. Sveobuhvatna komunikacijska strategija namijenjena mladima koju bi razvile javne institucije na svim razinama i organizacije koje rade s mladima bila bi ključna za učinkovito promicanje inicijativa i povećanje potencijala i mogućnosti u ruralnim područjima.

4. **Upravljanje**

4.1. Sudjelovanje mladih ključno je za ruralni razvoj jer se mladi zalažu za održivost i zaštitu okoliša. Oni bi trebali biti u središtu uključivijeg višedioničkog modela upravljanja i sudjelovati u donošenju odluka u svim fazama, od izrade prijedloga do njihove provedbe, nadziranja i praćenja ([20]), među ostalim i posredstvom višesektorskih platformi. U okviru tih participativnih modela generacijske obnove trebali bi se primjenjivati i novi načini sudjelovanja mladih putem tehnologije i društvenih medija.

4.2. O viziji, ambicijama i zahtjevima mladih mora se dosljedno raspravljati te o njima promišljati, čime se osigurava njihovo djelotvorno uključivanje u odobrene i provedene mjere, planove i programe.

4.3. Pakt za ruralna područja, ruralni parlamenti ([21]) i lokalni razvoj pod vodstvom zajednice (LEADER/CLLD) ključni su okviri za osnaživanje mladih i jačanje njihove uloge. Povećanjem tih programa i inicijativa zajednice se osnažuju kako bi se djelotvorno rješavali izazovi u ruralnim područjima i poticao održiv napredak.

([17]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Održivo upravljanje vodama i klimatska kriza: kružna i druga rješenja za poljoprivredno-prehrambeni sustav EU-a u budućem plavom planu” (SL C 349, 29.9.2023., str. 80.).
([18]) *Desertification and agriculture* (Dezertifikacija i poljoprivreda), EPRS.
([19]) https://farmwell-h2020.eu/.
([20]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora: Dugoročna vizija za ruralna područja EU-a (SL C 290, 29.7.2022., str. 137.) i Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Ususret strukturiranom angažmanu mladih u području klime i održivosti u postupku donošenja odluka EU-a” (SL C 429, 11.12.2020., str. 44.).
([21]) https://europeanruralparliament.com/index.php/home/about-us.

4.4. Sudjelovanje nacionalnih vijećâ i organizacija mladih u zajednici pakta za ruralna područja na nacionalnoj razini pridonosi uvažavanju stajališta ruralnih područja, potiče suradnju i dovodi do konkretnih obveza koje je potrebno ojačati cjelovitim i teritorijalnim pristupima. Trebalo bi poticati razmjenu znanja, alata i najboljih praksi između EU-a i trećih zemalja.

4.5 Potrebno je poboljšati zastupljenost mladih iz ruralnih područja u politici kako bi se njihov glas čuo i njihove potrebe bile dostatno zastupljene.

5. **Održiva radna mjesta**

5.1 U poljoprivrednoj i prehrambenoj industriji EU-a zaposleno je više od 44 milijuna ljudi (od čega je 20 milijuna stalno zaposleno samo u poljoprivrednom sektoru) ([22]). Međutim, teško je privući mlađe generacije zbog ograničenog broja privlačnih radnih mjesta i zbog sezonske prirode mnogih radnih mjesta.

5.2. Zbog nedostatka privlačnosti za mlađe osobe javljaju se zabrinutosti kad je riječ o sposobnosti sektora da se prilagodi složenim programima usmjerenima na održivost, konkurentnost te socijalna i okolišna očekivanja.

5.3. Kako bi se ti izazovi svladali, ključno je osigurati kvalitetna radna mjesta sa stabilnim i konkurentnim ugovorima, odgovarajućom socijalnom zaštitom i potporom poduzetništvu. Digitalizacija i pravila poštenog tržišnog natjecanja za MSP-ove također mogu poticati održivo gospodarstvo u ruralnim područjima, posebice među mlađim pojedincima.

5.4. Za poticanje poštenog tržišnog natjecanja, ostvarivanje prava radnika i uspostavljanje ravnopravnih uvjeta potrebni su snažno kolektivno pregovaranje, poboljšani strukturirani socijalni dijalog i primjena mehanizma socijalne uvjetovanosti u ruralnim krajevima i na podnacionalnoj razini.

5.5. Još jedan važan aspekt odnosi se na zapošljavanje žena, za što su potrebne politike usmjerene na sveobuhvatno uključivanje žena na tržište rada u poljoprivrednom i prehrambenom sektoru kako bi se svladali izazovi u tom području. Pružanje ključne infrastrukture za skrb ima ključnu ulogu u povećanju privlačnosti ruralnih područja za žene, čime im se olakšava ulazak na tržište rada.

5.6. Trebalo bi više raditi na poticanju i podupiranju mladih da sudjeluju u svim mogućim gospodarskim djelatnostima u ruralnim i udaljenim područjima, među ostalim putem obrazovne i gospodarske potpore. Međugeneracijski programi mentorstva i naukovanja te poveznice s mogućnostima učenja kao što je Erasmus+ mogu biti korisni.

5.7. Kratki lanci opskrbe doprinose održivijim, otpornijim i raznolikijim poljoprivredno-prehrambenim djelatnostima, otvaranju radnih mjesta i zadržavanju ljudi u ruralnim područjima. Osim toga, mladi poljoprivrednici i ruralni poduzetnici često predvode inicijative za obnovu tradicionalnih djelatnosti povezanih sa zemljom. Trebalo bi osigurati javna ulaganja i potporu za promicanje i unapređenje lokalnih proizvoda, a mlade koji rade u tim područjima trebalo bi podupirati i poticati.

5.8. Ograničen pristup zemljištu i poteškoće u pristupu kreditima, posebice za mlade, predstavljaju izazove za poljoprivredna i nepoljoprivredna poduzeća. Među poljoprivrednim proizvođačima, najviše poteškoća u pristupu financiranju imaju mala poljoprivredna gospodarstva, mladi poljoprivrednici, novi sudionici na tržištu i inovativni ulagači ([23]). Olakšavanjem pristupa zemljištu i kreditima za ruralne poduzetnike, posebice mlade vlasnike, mogu se poticati održivo gospodarstvo i održivi razvoj u ruralnim zajednicama.

5.9. Problem kašnjenja od šest do osam mjeseci za plaćanja u okviru ZPP-a treba riješiti jer narušava financijsku stabilnost i planiranje u poljoprivrednom sektoru, naročito u slučaju mladih. Racionalizacija i pojednostavnjenje administrativnih postupaka na svim razinama, od europske do nacionalne i regionalne, može pomoći, pa čak postati i poticaj, osobito za mlade, i poboljšati učinkovitost i djelotvornost upravljanja.

5.10. Radna mjesta u ruralnim područjima izvan poljoprivrednog sektora, kao što su turizam, kultura i sport, pridonose održivom razvoju i vitalnosti tih područja i mogu privući mlade ljude te im je stoga potrebno pružiti odgovarajuću potporu.

6. **Obrazovanje i osposobljavanje**

6.1. Osposobljavanje i obrazovanje na svim razinama imaju ključnu ulogu u promicanju ruralnog razvoja pružanjem potrebnih vještina i znanja.

([22]) Poljoprivreda – djelovanje EU-a (https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/agriculture_hr).
([23]) *Financial needs in the agriculture and agri-food sectors in the European Union* (Financijske potrebe u poljoprivrednom i poljoprivredno-prehrambenom sektoru u Europskoj uniji), fi-compass, 2020.

6.2. Obrazovni sustavi trebali bi uključivati transformativno obrazovanje, čime bi se mladima omogućilo da potiču sistemske promjene ([24]). Prema nedavnom izvješću IPCC-a, „transformativno učenje od ključne je važnosti jer pomaže u poticanju zajedničke osviještenosti i kolektivnog djelovanja ([25])". Transformativno obrazovanje, u skladu s definicijom Unesco-a, aktivno uključuje pojedince nudeći im praktična iskustva, promatranje i sveobuhvatnu perspektivu. Potiče cjelovit razvoj i osnažuje ljude da smisleno sudjeluju u svojim zajednicama.

6.3. Europska godina vještina 2023. trebala bi se usredotočiti na rješavanje pitanja vještina potrebnih za upravljanje zelenom i digitalnom tranzicijom i provedbu mjera održivog razvoja. Trebalo bi obratiti pozornost na izazove s kojima se suočavaju mladi u svijetu koji se brzo mijenja.

6.4. Na osposobljavanje i obrazovanje trebalo bi primijeniti transverzalni pristup, uzimajući u obzir lokalne situacije i potrebe zajednice. U planiranje i provedbu tih modela trebalo bi biti uključeno i organizirano civilno društvo, koje predstavlja i podupire zahtjeve ljudi, koji se često mijenjaju.

6.5. Potrebno je ulagati u vještine i kvalifikacije, posebice s obzirom na nestalnu prirodu karijera u tom sektoru i nova radna mjesta koja proizlaze iz zelene tranzicije i kružnog gospodarstva, za koja su potrebne posebne vještine. Mladima koji nisu zaposleni, ne obrazuju se i ne osposobljavaju, osobama s invaliditetom, ranjivim pojedincima i marginaliziranim zajednicama u ruralnim područjima trebalo bi pružati odgovarajuću potporu.

6.6. U okviru programa Erasmus+ i inicijative LEADER/CLLD trebale bi se ponuditi posebne mogućnosti za razvoj rukovoditeljskih vještina i poboljšanje razumijevanja među mladima u ruralnim i urbanim područjima. Time im se može olakšati da sudjeluju u uključivijem višedioničkom modelu upravljanja.

6.7. Obrazovanje, osposobljavanje i istraživanje imaju ključnu ulogu u preispitivanju poljoprivrednih i stočarskih djelatnosti na otocima i u kopnenim i planinskim područjima, olakšavanju smjene generacija na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima i osiguravanju održivog i teritorijalno pravednog razvoja u EU-u. Poboljšanje kvalitete ljudskog kapitala ključno je za ispunjavanje očekivanja potrošača kad je riječ o kvaliteti i održivosti proizvodnje.

6.8. Od nove bi se generacije upravitelja poljoprivrednih gospodarstava moglo očekivati da posjeduje vještine potrebne za: učinkovitiju proizvodnju, uz istodobnu zaštitu okoliša; davanje doprinosa borbi protiv klimatskih promjena; ispunjavanje zahtjeva društva u pogledu zdrave i uravnotežene prehrane i dobrobiti životinja; te držanje koraka sa sve bržim znanstvenim i tehnološkim napretkom. S kvalificiranijom radnom snagom poljoprivredni bi sektor mogao povećati svoju produktivnost i kapacitete za ostvarivanje prihoda ([26]).

6.9. Europska ruralna sveučilišta i decentralizirane javne službe važni su za pružanje obrazovanja, osposobljavanja, profesionalnog usmjeravanja i smjernica prilagođenih posebnim potrebama ruralnih zajednica. Te institucije pridonose ruralnom razvoju jer pružaju relevantne programe i usluge kojima se podupiru lokalne potrebe. U tom bi pogledu moglo biti korisno i uključivanje organizacija civilnog društva, kao i unapređenje i razvoj neformalnog obrazovanja.

7. **Najbolje prakse za svladavanje izazova s kojima se suočavaju mladi u ruralnim područjima**

7.1. U ovom se odjeljku ističe niz najboljih praksi koje ilustriraju predanost i zalaganje pojedinaca, organizacija i zajednica za stvaranje pozitivnih promjena u ruralnim područjima i koje su usklađene s preporukama navedenima u „Zaključcima i preporukama", gdje se prikazuje transformativni učinak koji one mogu imati na mlade u ruralnim područjima. Te inicijative zajedno nude plan za izgradnju bolje budućnosti za sve, u kojoj ruralna područja imaju ključnu ulogu u gospodarskoj i socijalnoj koheziji, a prema mladima se jednako postupa i omogućuje im se potpuno sudjelovanje, i u ruralnim i u urbanim sredinama.

7.2. Kad je riječ o promicanju prikupljanja podataka i istraživanja usmjerenog na mlade radi provedbe ciljanih ulaganja i politika, Tematska skupina mreže ZPP-a EU-a za zapošljavanje mladih u ruralnim područjima ([27]) utvrđuje izazove s kojima se suočavaju mladi diljem Europske unije i promiče razmjenu ideja i inicijativa, olakšavajući razmjenu podataka i znanja. Zajednica pakta za ruralna područja također može biti ključna za prikupljanje podataka i uključivanje zajednice.

([24]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora „Osnaživanje mladih radi postizanja održivog razvoja putem obrazovanja" (SL C 100, 16.3.2023., str. 38.).
([25]) *Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change* (Klimatske promjene 2022.: ublažavanje klimatskih promjena), str. 2871.
([26]) Regionalni godišnjak Eurostata 2023.
([27]) https://eu-cap-network.ec.europa.eu/thematic-group-rural-youth-employment-voice-rural-youth_en

7.3. Kad je riječ o tome da ruralna područja treba učiniti privlačnima za mlade, zajednica pakta za ruralna područja, europski prostor obrazovanja ([28]), inovativno socijalno *start-up* poduzeće „Ca' Colonna" ([29]) i programi EU-a kao što su Erasmus+ i Europske snage solidarnosti igraju ključnu ulogu u osnaživanju mladih, jačanju njihova sudjelovanja u ruralnom razvoju i omogućivanju pristupa takvim uslugama. Tim se inicijativama osiguravaju kvalitetne usluge, zapošljavanje, obrazovanje i dostupna infrastruktura.

7.4. Kad je riječ o promicanju generacijske obnove i višedioničkog upravljanja, program ambasadora COCOREADO ([30]), UN-ova strategija Youth2030 ([31]) i projekt RURBEST22 ([32]) osnažuju mlade, potiču suradnju i utvrđuju nove načine sudjelovanja mladih putem tehnologije i društvenih medija, u skladu s pozivom EGSO-a na primjenu participativnih modela. Zajednica pakta za ruralna područja promiče i višedioničko upravljanje i uključivanje mladih i oblikovatelja politika.

7.5. Kad je riječ o važnosti održivog gospodarstva i kvalitetnog zapošljavanja, Europska platforma za školsko obrazovanje ([33]) i novi programi Erasmus i Europske snage solidarnosti nude kvalitetno obrazovanje, osposobljavanje i stabilne ugovore o radu. U okviru tih programa zagovaraju se i prava radnika i jednaki uvjeti za sve, što je u skladu s našom predanošću poticanju kvalitetnih mogućnosti zapošljavanja. I ovdje zajednica pakta za ruralna područja pridonosi poticanju mogućnosti zapošljavanja u ruralnim područjima.

7.6. Kad je riječ o preporuci da se olakša pristup zemljištu i kreditiranju, inicijativa „Javno pomorsko dobro" ([34]) u Francuskoj otvara vrata mladim ruralnim poduzetnicima, čime se pojednostavljuje pristup zemljištu. Time podržava EGSO-ovu viziju lakšeg pristupa zemljištu i kreditima za ruralne poduzetnike i viziju održivog gospodarskog rasta.

7.7. Preporuku za transverzalno obrazovanje i osposobljavanje upotpunjuju Europska platforma za školsko obrazovanje, program COCOREADO i program Eco-Schools ([35]). Tim se praksama podupire obrazovanje na svim razinama, prilagođeno lokalnim potrebama, i ističe važnost transverzalnog obrazovanja i uključenosti zajednice. Inicijativa mladih za bolju budućnost hrane ([36]) (*Youth Action for a Better Food Future*) Svjetskog foruma za hranu obuhvaća i osposobljavanje i obrazovanje na raznim razinama u vezi s održivim prehrambenim sustavima.

7.8. U okviru te inicijative koja igra ključnu ulogu u rješavanju pitanja vještina potrebnih za zelenu tranziciju i mjere održivog razvoja, posebno u kontekstu prehrambenih sustava i poljoprivrede, poziva se da se naglasak stavi na vještine za zelenu tranziciju.

7.9. Naposljetku, kad je riječ o priznavanju uloge ruralnih sveučilišta, decentralizacije i neformalnog obrazovanja, Europska platforma za školsko obrazovanje i projekt COCOREADO pokazuju kako su obrazovanje, profesionalno usmjeravanje i smjernice prilagođeni ruralnim zajednicama od presudne važnosti. Njihov naglasak na sudjelovanju civilnog društva potpuno je u skladu s ulogom civilnog društva u ruralnom razvoju.

Bruxelles, 14. prosinca 2023.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora

Oliver RÖPKE

([28]) https://education.ec.europa.eu/
([29]) https://www.cacolonna.it/
([30]) https://cocoreado.eu/cocoreado/
([31]) https://www.unyouth2030.com/
([32]) http://elard.eu/actions/rural-youth-in-action-from-local-to-european-level/
([33]) https://school-education.ec.europa.eu/en
([34]) https://strugglesforlandforum.net/un-exemple-de-gestion-des-communs-lespace-public-maritime/
([35]) https://www.ecoschools.global/
([36]) https://www.world-food-forum.org/youth-action/fr